

БОНДАРЕНКООльга Михайлівна
bondarenko_olga_@ukr.net

к.е.н., доцент, НАУ

УДК 657.47

**МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ І
АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ
ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ
АВІАБУДІВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

**THE METHODS OF ORGANIZING COST
ACCOUNTING AND THE FINISHED
PRODUCT SALES ANALYSIS AT THE
AIRCRAFT INDUSTRY**

КОВЕРГАДмитро Олегович
d_kvrvh@ukr.netмагістр, бухгалтер,
ПТ "Донкредит"

Стаття присвячена методам організації обліку витрат, що застосовуються на авіабудівних підприємствах. Виявлено специфічні риси, властиві для авіабудівної галузі. У статті розглядається класифікація методів обліку витрат і калькулювання собівартості, аналіз реалізації продукції. Виділено основні ознаки «Традиційних» методів обліку витрат. Виявлено відмінність нормативного методу обліку витрат і методу «стандарт-кост». Наведено основні проблеми застосування методу «директ-костинг». Охарактеризовано що аналіз реалізації продукції тісно пов'язаний з аналізом виконання договірних зобов'язань по поставкам продукції.

* * *

In modern conditions, for successful competition in the field of aircraft engineering, the management of enterprises must constantly improve the methods of production and its preparation, reduce the time for the release of new products, while maintaining the quality and reliability of products. Having examined various sources of economic literature, one can notice that in the Ukrainian practice, the generally accepted classification of cost methods is not developed, but in a number of sources the classification of costs is specified.

Often, the term "traditional methods of cost accounting" they refer to the preliminary, extra-language, postprocess methods in the opinion of Mirmanskoy S.T. the main features that unite them into one group are:

1. Logical relationship of construction of analytical accounting of costs and technological features of production;
2. If possible, calculate the full actual production cost;
3. Separation of expenditures for direct and indirect and assigning them by way of inclusion [8].

The article is devoted to the methods of organizing the accounting of expenditures, which are used in aircraft building enterprises. The specific features inherent in the aviation industry are revealed. The article deals with the classification of cost accounting methods and the analysis of product sales. The main features of "Traditional" methods of cost accounting are highlighted. The difference between the normative one is revealed method of cost accounting and the method "standard-bone". The main problems of applying direct-calling method are given. It has been characterized that the analysis of sales of products is closely linked with the analysis of the implementation of contractual obligations for the supply of products.

Financial analysis of the firm is necessary for many users of financial reports for making various decisions. When analyzing the financial condition is established: the capacity of the enterprise in relation to loans (according to past experience, as well as the probability of returning investment loans), that is, the reputation of the borrower; ability to receive income.

Ключові слова: метод обліку витрат, витрати, авіабудівна галузь, аналіз витрат, реалізація продуктів авіабудівної галузі

Keywords: cost accounting method, costs, aviation industry, cost analysis, implementation of products in the aircraft industry

У сучасних умовах для успішної конкуренції у сфері авіабудування, керівництву підприємств необхідно постійно вдосконалювати методи виробництва і його підготовки, скорочувати час на випуск нових виробів, при цьому зберігаючи якість і надійність виробів.

Для досягнення основної мети діяльності підприємств, а саме отримання максимального прибутку, керівництву необхідно якісно опрацювати на всіх рівнях процес формування витрат, точне прогнозування їх стану, пошук можливих шляхів їх зниження, контроль рентабельності всіх видів продукції.

Метод обліку витрат на виробництво включає в себе певну кореляцію прийомів і можливих способів документування та відображення виробничих витрат, за допомогою яких відображають і контролюють виробничі витрати для знаходження фактичної собівартості продукції [5, С. 28, 29].

Метод оснащує систему виробничого обліку, де відбувається калькуляція собівартості продукції в умовних одиницях, з огляду на її якісні характеристики. На думку О.Б. Вахрушева вибір певного методу обліку витрат і калькуляції собівартості повинен сприяти підприємству в вирішенні таких основних завдань:

- складання фінансової звітності, відповідно до вимог бухгалтерського та податкового законодавства,
- забезпечення сталого розвитку підприємства;
- ефективне контролювання витрат;
- прийняття рішення про збільшення або зниження обсягів випуску продукції;
- формування політики ціноутворення [2, С. 45].

Світова практика виробила різні системи управління витрат на підприємстві, їх вибір залежить від особливостей конкретного виробництва, від продукції, виробленої організацією, а саме від побудови вироб-

ничих процесів, складу продукції, інших факторів [6, С. 84]. Авіабудівна галузь є специфічним сектором економіки з складною організаційною структурою, має, незалежно від регіональної або національної приналежності, якимись особливостями, які притаманні як самої галузі, так і організації процесу продукції. Специфіка авіабудівної галузі проявлена на рис. 1.

Дослідивши різні джерела економічної літератури, можна помітити що в українській практиці не розроблена загальноприйнята класифікація методів витрат, але в ряді джерел класифікація витрат конкретизована.

Нерідко зустрічається термін «традиційні методи

Специфікація авіабудівної галузі	
*Висока матеріалі і енергоємність продукції що виготовляється авіаційними підприємствами;	
*Висока наукоємність продукції;	
*Надвисокий інноваційний потенціал (створює і використовує в значних об'ємах науково-технічні і технологічні дослідження);	
*Висока капіталоємність продукції;	
*Складність продукції;	
*Тривалий виробничий цикл продукції;	
*Важка структура галузі;	
*Сприяє збільшенню експорту високотехнологічної продукції	

Рис. 1. Специфіка авіабудівної галузі

Методи калькулювання собівартості						
Характеристики	Назва методу					
	Позаказний	Попередільний	Повідсотковий	Нормативний	Повного обліку витрат	Директ-костинг
Об'єкт калькулювання	Виробниче замовлення	Продукція кожного переділу	Об'єм випущеної готової продукції, виконаних робіт, наданих послуг	Виріб	Виріб	Виріб
Способи калькулювання	Сума затрат, прямий рахунок, виключення витрат	Прямий рахунок	Сума витрат, прямий рахунок	Нормативний	Сума витрат, розподіл витрат	Сума затрат
Вид виробництва	Одиничне, індивідуальне, малосерійне або серійне виробництво	Крупносерійне, масове, поточне виробництво однорідної по вихідній сировині і матеріалам продукції	Крупносерійне, масове виробництво одного чи декількох видів продукції	Крупносерійне, масове виробництво	Одиничне, малосерійне, крупносерійне, масове виробництво	Одиничне, малосерійне, крупносерійне, масове виробництво
Облік тимчасового періоду	під час виконання замовлення	Календарний період	Звітний період	Звітний період	Звітний період	Звітний період
Повнота обліку витрат	Всі витрати	Всі витрати	Всі витрати	Всі витрати	Всі витрати	Прямі витрати

Рис. 2. Методи калькулювання собівартості

Нормативний метод характерний для в галузях з масовим і серійним виробництвом різноманітної і складної продукції (машинобудування, метало обробка, швейне, взуттєве, меблеве виробництво). Суть методу полягає в наступному: окремі види витрат на виробництво враховують за попередньо встановленими нормами, передбаченими нормативними калькуляціями; відокремлено ведуть оперативний облік відхилень фактичних витрат від поточних норм із зазначенням місця виникнення відхилень, причин і винуватців їх освіти; враховують зміни, що вносяться до поточних норм витрат.

Внаслідок впровадження організаційно-технічних

обліку витрат», під ними маються на увазі попередільний, позаказний, попередельний методи на думку С.Т. Мирманової основними ознаками, які об'єднують їх в одну групу, є:

1. Логічний взаємозв'язок побудови аналітичного обліку витрат і технологічних особливостей виробництва;

2. По можливості калькулювання повної фактичної виробничої собівартості;

3. Поділ витрат на прямі і непрямі і віднесення їх за способом включення [8].

Методи що найчастіше застосовуються на авіабудівних підприємствах, представлені на рис. 2.

заходів, і визначають вплив цих змін на собівартість продукції.

О.Д. Карпова дає наступне визначення поняттю норма – це мінімальні витрати праці, часу, матеріалів і інших ресурсів, задіяних для виробництва продукції певного якості. Норматив же на її думку – це норма у відносних або абсолютних показниках, що характеризує розрахункову потребу в натуральному або вартісному вираженні. [7, С. 76].

Об'єктом калькулювання при використанні даного методу є окремі види продукції, групи однорідних видів продукції. Етапи застосування даного методу калькулювання представлені на рис. 3.

В. Гагарський визначає сутність методу «Стандарт-кост» – це система оперативного управління процесом виробництва і рівнем витрат, яка ґрунтується на безперервному контролі відхилень фактичних значень показника від нормативних, постійному аналізі виникнення відхилень і встановлення тенденцій їх змін. Всі ці операції проводяться для мінімізації величини відхилень або коригування нормативних значень [4, С. 66-69].

Об'єктом обліку витрат при використанні методу «Стандарт-кост» є окремі види продукції або групи однорідних видів продукції.

Для розрахунків використовується середній плановий рівень витрат минулих періодів часу, апро-

бовані стандарти (нормативи) витрат на виробі і виконанні роботи на підприємстві. Витрати у майбутньому періоді розраховують виходячи з досягнутого ними рівня і запланованого зниження.

Як зауважила Т.П. Карпова на відміну від нормативного методу при використанні методу «стандарт-кост» не здійснюється облік змін норм в поточному обліку, нормативи застосовуються без змін [7, С. 44].

Фактична собівартість готової продукції є стандартною собівартістю, незавершене виробництво також враховується по стандартній собівартості, а відхилення від норм при закритті звітного періоду повністю списується на фінансовий результат організації рис. 4.

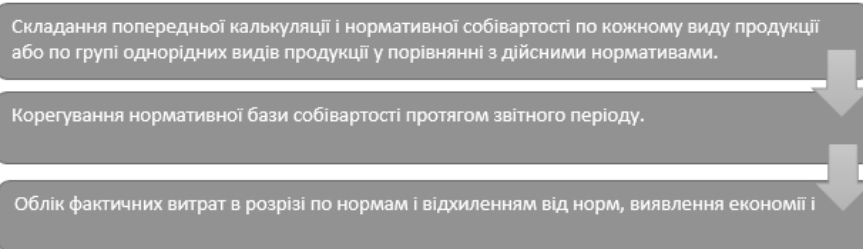

Рис. 3. Етапи застосування нормативного методу калькулювання

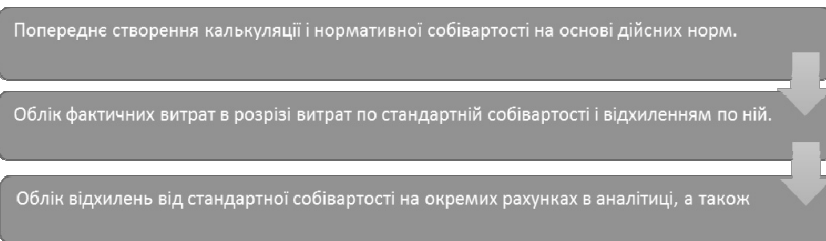

Рис. 4. Етапи розрахунку собівартості для методу «стандарт-кост».

Нормативний облік на базі змінних витрат або «директ-костинг», можна вважати подальшим розвитком системи «стандарт-кост». Основою методу є підрозділ витрат на постійні і змінні по відношенню до обсягу виробництва.

Собівартість враховується і планується тільки у частині змінних витрат, лише змінні витрати розподіляються за носіями витрат, а постійні витрати збираються на окремому рахунку, в калькуляцію не включають і періодично списують на фінансові результати. Запаси, залишки ДП на складах і НЗП оцінюються за змінними витратами.

При розрахунку собівартості загальногосподарські витрати виключаються з калькулювання, через те що вони є періодичними вони повністю включаються в собівартість реалізованої продукції загальною сумою без підрозділи на види виробів, а в кінці звітного періоду списуються на зменшення виручки від реалізації продукції.

Об'єктом обліку витрат при використанні методу директ-костинг є сукупність витрат, які безпосередньо залежать від обсягу виробництва, а також не залежать від обсягу виробництва.

Основними проблемами застосування методу директ-костинг є те, що аналіз беззбитковості може забезпечувати отримання достовірної інформації тільки в тому випадку, якщо виконується ряд обмежень:

- постійна продажна ціна;
- всі витрати поділяються на постійні і змінні;

– величина змінних витрат на одиницю продукції повинна залишатися постійною величиною;

– обсяг виробництва – це єдиний фактор, який впливає на величину змінних витрат [9, С. 54].

Для охарактеризування правильного обліку на підприємстві використовують різні види аналізу, одним з яких є аналіз випуску і реалізації продукції.

Аналіз починається з вивчення динаміки випуску і реалізації продукції, розрахунку базисних і ланцюгових темпів зростання і приросту. Цей аналіз показує, як змінився обсяг виробництва і реалізації за певну кількість років. Якщо темпи зростання виробництва значно вище темпів реалізації продукції, це свідчить про накопичення залишків нереалізованої продукції на складах підприємства і неоплаченої покупцями.

Аналіз реалізації продукції тісно пов'язаний з аналізом виконання договірних зобов'язань стосовно постачання продукції. Недовиконання плану за договорами для підприємства обертається зменшенням виручки, прибутку, виплатою штрафних санкцій. Крім того, в умовах конкуренції підприємство може втратити ринки збуту продукції, що спричинить за собою спад виробництва.

Особливо важливе значення для підприємства має виконання контрактів на поставку товарів для державних потреб. Це гарантує підприємству збут продукції, своєчасну її оплату, пільги по податках, кредитами тощо.

У процесі аналізу визначається виконання плану

поставок за місяць і з наростаючим підсумком в цілому за підприємствами, у розрізі окремих споживачів і видів продукції, з'ясовуються причини недовиконання плану, і дається оцінка діяльності по виконанню договірних зобов'язань.

Систем і методів, які ідеально враховують всі особливості кожного підприємства, швидше за все на практиці не знайти, оскільки у кожного з них є свої недоліки і плюси. Керівникам підприємств необхідно враховувати особливості існуючих систем і методів для нівелювання їх негативних сторін і максимального використання позитивних моментів, тим самим реалізуючи закладені в них переваги.

Фінансовий аналіз фірми необхідний багатьом користувачам фінансових звітів для прийняття різних рішень. При проведенні аналізу фінансового стану встановлюється дієздатність підприємства відносно позик (за минулим досвідом, а також ймовірність повернення інвестиційних кредитів), тобто репутація позичальника; здатність отримувати дохід.

Список використаних джерел

1. Боровицкая М.В. Бухгалтерський управлінський облік: збірник навчально-методичних матеріалів ТГУ. 2013. 115 с.
2. Вахрушева О.Б. Бухгалтерський управлінський облік. 2014. 252 с.
3. Бухгалтерський управлінський облік. М.: Омега-Л, 2010. 570 с.
4. Вахрушина М.А. Управлінський облік-1. 2011. 141 с.
5. Гагарській В. Досить платити за все! Зниження витрат в компанії. 2012. 288 с.
6. Герасимова Л.Н., Управлінський облік: теорія та практика. 2011. 508 с.
7. Каверіна О.Д. Управлінський облік: теорія та практика. 2013. 496 с.
8. Карпова Т.П. Управлінський облік. 2004. 351 с.
9. Мірманова С.Т. Традиційні методи обліку витрат в системі управлінського обліку. 2013. № 2. С. 132.
10. Шеремета А.Д. Методика обліку і аналізу собівартості продукції. Москва, 2002. 230 с.

References

1. Borovitskaya M.V. Accounting and management accounting: a collection of teaching materials TSU, 2013. 115 p.
2. Vakhrusheva, O.B. Accounting Management Accounting. 2014. 252 p.
3. Accounting management accounting. M.: Omega-L, 2010. 570 p.
4. Vakhrushina M.A. Management accounting-1. 2011. 141 p.
5. Naharskiy V. It's enough to pay for everything! Reduced costs in the company. 2012. 288 p.
6. Herasimova L.N. Management Accounting: Theory and Practice. 2011. 508 p.
7. Kaverina O.D. Management Accounting: Theory and Practice. 2013. 496 pp.
8. Karpova T.P. Management accounting. 2004. 351 p.
9. Mirmanova, S.T. Traditional methods of accounting for expenses in the system of managerial accounting 2013. №. 2. P. 132.
10. Sheremeta A.D. Methodology of accounting and analysis of cost of production. Moscow, 2002. 230 p.